

РОЗДІЛ І ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ОСВІТИ

УДК 37 (5 – 11) „71”

Пазюра Н. В.

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ

У статті розглядається досвід використання сучасних технологій навчання у закладах педагогічної освіти країн Східної Азії наприкінці ХХ – початку ХХІ століття в умовах переходу до нового етапу розвитку людства – інформаційного суспільства. Виявлено основні тенденції модернізації та адаптації методів навчання й змісту педагогічної освіти відповідно до потреб інформаційного суспільства, особливості систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників в цих країнах.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному світі модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із комп'ютеризацією освіти. Але існуючі системи підготовки і перепідготовки викладачів явно не встигають за стрімким розвитком технологій із погляду застосування останніх досягнень у сфері освіти. Знання і досвід використання нових технологій у викладанні і навчанні ще не знайшли відображення в системі підготовки викладацьких кадрів. Досвід використання сучасних технологій навчання у процесі підготовки педагогічних працівників у розвинутих країнах Східної Азії в умовах переходу до інформаційного суспільства становить великий інтерес тому, що ці країни завдяки ефективним системам освіти демонструють позитивну динаміку економічного зростання на тлі рецесії у світі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Хоча деякі процеси розвитку освітньої галузі країн Східної Азії були об'єктом дослідження вітчизняних та зарубіжних дослідників (Н. Боровська, А. Джуринский, В. Елманова, В. Кудін, Лі Цзіхуа, Я. Нейматов, Уюнтена), проте багато питань щодо особливостей забезпечення навчальних закладів цих країн педагогічними кадрами залишилися поза увагою науковців.

Формулювання цілей статті. Мета даної статті – дослідити сучасні технології навчання, що застосовуються у закладах педагогічної освіти країн Східної Азії в умовах переходу до нового етапу розвитку людства – інформаційного суспільства, виявити основні тенденції процесу модернізації та адаптації методів навчання й змісту педагогічної освіти відповідно до потреб інформаційного суспільства, виділити характерні риси притаманні системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. Проведене дослідження показало, що у всіх країнах Східно-Азійського регіону (як економічно розвинутих – Японія, так і країн, що стрімко розвиваються – Сингапур, Тайвань, Південна Корея, Китай) важливою передумовою економічного розквіту визнається якісне поліпшення освіти, всебічний розвиток особистості, виховання у молоді навичок та компетенцій, необхідних для життя в умовах економіки знань. Таке визначення завдань освіти зумовлює застосування сучасних педагогічних інновацій в навчальному процесі, їх орієнтацію не тільки на стандарти освіти, але й на творчу інноваційну діяльність педагога, на розвиток особистості тих, кого навчають. Крім того, запровадження інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) в життя суспільства актуалізує питання прискореної підготовки викладачів та фахівців у сфері ІКТ, зміни традиційних уявлень щодо навчального процесу, створення спеціальних програм навчання, забезпечення закладів освіти сучасною комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням, електронними підручниками тощо.

Досвід розвинутих країн Південно-Східної Азії є дуже цікавим. Так, система освіти Китаю останні десятиріччя переживає процес інтенсивного реформування, що спрямований на підвищення якості навчання. Забезпечення високого рівня підготовки спеціалістів адаптованих до вимог ринку праці, неможливе без кваліфікованого викладацького складу навчальних закладів. З початку «періоду реформ та відкритості» в КНР питання забезпечення навчальних закладів кваліфікованими педагогічними працівниками набуло стратегічного значення. Відтоді система педагогічної освіти дістала назву «інструмента» для культивування нового покоління всебічно розвинених людей з передовими ідеями, високою мораллю та дисципліною [2, с. 17]. Одним із головних принципів реформування системи освіти КНР в останній чверті минулого століття був принцип постійного підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня педагогічних кадрів. Але саме педагогічні кадри, їх кваліфікація та кількість, завжди були найбільш проблематичним питанням системи освіти КНР, тому що існуючі системи підготовки і перепідготовки викладачів явно не встигають за стрімким розвитком технологій із поглядом застосування останніх досягнень у сфері освіти.

Одне з головних завдань освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства – навчити спочатку учителів, а потім і студентів, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології. Від вирішення цього завдання визначальною мірою залежатиме успішне та ефективне запровадження ІКТ у освітній процес, і як наслідок, економічне піднесення країни [3, с. 26]. Формування викладача як грамотного користувача і носія інформаційної компетенції передбачає достане володіння предметом навчання в плані застосування мультимедійних технологій у процесі навчання цьому предмету. Взаємодія викладача і комп'ютера складає основну проблему, що гальмує процес впровадження новітніх технологій у систему освіти. У цьому процесі спочатку формується інформаційна компетенція викладача в загальному плані; а потім його здатність упроваджувати у свою діяльність мультимедійні технології, не тільки користувачем готових програмних продуктів, але більшою мірою виступати творцем, розробником власних навчально-методичних програмних засобів.

Вивчені матеріали свідчать, що в Китаї у 2005 р. всі учителя початкових і середніх шкіл мали базові навички користування комп'ютерами, 80% були добре знайомі з ІКТ [3, с. 58]. В країнах Східної Азії передбачається, що всі учителя початкових і середніх шкіл віком менш ніж 35 років володіють навичками створення нескладних комп'ютерних програм з предмету, що ними викладається. На місцеві уряди кожного району покладена відповідальність за відкриття та забезпечення навчально-методичним матеріалом спеціальних навчальних центрів. Підготовка проводиться у вільний від роботи час, диверсифіковані методи передбачають застосування індивідуального режиму навчання, режиму «он-лайн», дистанційної підготовки. У 2002 р. 7.500.000 учителів початкової і середньої школи Пекіну закінчили спеціальні курси навчання та отримали сертифікати. У педагогічних закладах Філіппін передбачено проведення спеціальних курсів навчання з освітніх технологій для педагогічних працівників. Все більше уваги приділяється ефективним та зручним шляхам оцінки впливу ІКТ на навчання, поряд з подальшим використанням традиційних методик оцінки ефективності, розробляються і нові [6, с. 119].

В Таїланді з початку нового тисячоліття відбувається запровадження новітніх технологій навчання у педагогічну освіту, що ґрунтуються на сучасних методологічних засадах, які розвивають діяльнісний підхід до навчання. Для середньої школи визначена необхідність розробки сучасних мультимедійних програм з основних предметів, використання електронних підручників. У 1995 р. в країні широке розповсюдження одержав супутниковий зв'язок, за допомогою якого транслуються спеціальні уроки дистанційної освіти для вчителів початкової школи. Міністерство освіти Таїланду, бюро новітніх педагогічних технологій країни, комісія з питань початкової освіти розробили єдиний навчальний план для початкової школи з обов'язковим застосуванням ІКТ. Педагогічні заклади країни концентрують увагу на системі підготовки студентів до

використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі. Важливо, що введення в освітнє середовище інноваційних технологій здійснюється спільними зусиллями різних секторів суспільства, державними і недержавними організаціями [6, с. 137]. Завдячуючи спільним зусиллям працівників сфери освіти, зокрема керівників управлінь освітою, учених, програмістів, виробників мультимедійних засобів навчання і викладачів-практиків, цей процес має привести до створення нового інформаційного освітнього середовища, у якому визначальною стає інтеграція освітніх та інформаційних підходів до змісту освіти, методів і технологій навчання.

В КНР ефективним шляхом реалізації планів щодо «піднесення країни за допомогою науки і освіти» стало створення сучасної системи підвищення кваліфікації педагогів [1, с. 157]. Згідно із законодавчими актами та нормативними документами уряду КНР основні напрями, за якими планувалось провести удосконалення та модернізацію системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників передбачали реорганізацію інститутів підвищення кваліфікації з метою створення варіативної системи навчання; комплексне впровадження дистанційного навчання; активне використання інноваційних форм організації навчального процесу [2, с. 22].

Підвищення кваліфікації як основна форма професійного вдосконалення в КНР здійснюється залежно від освітньо-кваліфікаційного рівня педагогів: вихователі дитячих садків та початкової школи підвищують кваліфікацію у центрах підвищення кваліфікації на рівні повіту, міста та сіла, (яких у 2002 р. було 2088); вчителі молодших класів середньої школи – у регіональних інститутах післядипломної освіти (у 2002 р. налічувалося 240) або педагогічних коледжах [1, с. 157]; вчителі середньої школи другого ступеня – у провінційних інститутах післядипломної освіти (у 2002 р. було 35), або у регулярних університетах [2, с.19], викладачі вищих навчальних закладів – у регулярних університетах країни [1, с. 157]. Крім регулярних педагогічних закладів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється за допомогою дистанційної освіти (заочні та теле університети) та самоосвіти на базі вищих навчальних закладів.

Згідно із «Законом КНР про учителів» відповідальність за розробку довгострокових планів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників покладена на освітні відділи всіх рівнів, які здійснюють навчання і підвищення кваліфікації педагогів відповідно до регіональних особливостей [5, с. 16]. Фінансування здійснюється із місцевих і державного бюджетів [7, с. 17]. Керівництво педагогічних навчальних закладів відповідає за організацію навчального процесу [5, с. 16].

З метою підвищення якості навчання педагогічні заклади запрошують учителів – майстрів своєї справи, спеціалістів відділів педагогічних досліджень провінційних освітніх бюро, центрів освітніх технологій і освітніх дослідних інститутів, а також професорів університетів для проведення занять і «майстер-класів» [5, с.16]. Важливою практикою є заохочення з 1985 р. академічних, професійних організацій, демократичних партій до організації і проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів у економічно відсталі райони країни (наприклад, «команда з навчання учителів» із 3.259 видатних працівників різних галузей народного господарства) [2, с. 22], або проведення освітніх проектів недержавними організаціями. Здійснення експериментів щодо участі різних секторів суспільства, сприяє модернізації змісту навчання, відповідно до потреб розвитку конкретного регіону, поширенню варіативних форм та методів навчання, що забезпечує ефективність функціонування всієї системи підвищення кваліфікації.

В Китаї курси підвищення кваліфікації вчителів є дуже гнучкими, їх характеризує диверсифікований зміст, навчальні програми інтегровані, активно використовуються наукові дослідження та інновації. Учителів сільськогосподарських районів активно залучаються до цих програм [8, с. 17]. Необхідно звернути увагу на популяризацію системи дистанційної освіти, що розглядається як ефективний і економічний засіб підвищення кваліфікації педагогів. Наприкінці минулого століття в КНР існувало більш ніж 100 освітніх телевізійних каналів на національному та регіональному рівнях. Важливу

роль в цьому процесі відіграє Китайський Центральний Радіо і Теле-університет (КЦРТУ), який транслює навчальні програми більш ніж 9.000 годин на рік. Відео і аудіо касети з записами телевізійних програм, друковані матеріали видаються учасникам навчальних програм у місцевих відділах освіти та центрах підвищення кваліфікації для індивідуальних занять. Крім КЦРТУ, 31 університет країни отримав ліцензію на право здійснення дистанційної освіти в режимі «он-лайн» [9, с. 14].

В Кореї у 1997 р. Корейський національний відкритий університет за підтримки Міністерства освіти першим в країні запровадив дистанційні програми навчання для учителів початкової школи. Крім того, Міністерством освіти і Міністерством інформаційних і комунікаційних технологій був відкритий Сучасний дистанційний центр підготовки вчителів, що пропонував 11 курсів навчання, кількість яких з часом збільшувалося, а зміст модернізувалися відповідно до нових вимог суспільства [4, с. 145]. З метою поліпшення ефективності системи підвищення кваліфікації на початку нового тисячоліття на Філіппінах була запроваджена програма «Навчатися для майбутнього», за якою третіх учителів початкової і середньої школи підвищили кваліфікацію. Крім того, курси підвищення кваліфікації пропонуються Відкритим університетом за дистанційними формами навчання [6, с. 119].

В Індонезії для підвищення кваліфікації вчителів використовуються радіо програми, що проводяться під керівництвом Центру комунікаційних технологій в освіті і культурі, Міністерством освіти і культури, за умов співробітництва із Індонезійським відкритим університетом. Подібні курси підвищення кваліфікації фінансуються центральним урядом й проводиться Департаментом початкової і педагогічної освіти на центральному і провінційному рівнях. Експерти, медіа спеціалісти, видатні учителя приймали участь у розробці програм. Місцеві освітні відділи забезпечують учасників програм додатковими аудіовізуальними навчальними матеріалами. Форми навчання передбачають прослуховування матеріалу по 20 хвилин двічі на день, самостійну роботу із додатковими матеріалами, обговорення питань у групі, яка формується у навчальному закладі. Звіт про виконану роботу надсилається один раз на місяць до місцевих відділень освіти. За думкою експертів така форма підвищення кваліфікації є економічною та зручною [8, с. 27].

За статистичними даними, в результаті вжитих заходів за період 1980–1995 рр. кількість некваліфікованих учителів середньої школи КНР знизилася з 53% до 12% [5, с. 15]. Крім того, як показують результати соціологічного опитування, проведеного спеціалістами ЮНЕСКО у 1997 р., у більшості педагогів країни змінилося ставлення до освіти: замість навчатися для одержання необхідної кваліфікації вони стали навчатися з метою удосконалення професіоналізму [1, с. 160]. Визначення необхідних якостей, якими має володіти педагогічний персонал також сприяє поліпшенню якості навчання. Водночас на особливу увагу заслуговують вимоги щодо наявності практичного досвіду роботи у викладачів спеціальних дисциплін набутого у відповідній галузі промисловості. Крім того, вони мають регулярно підвищувати свою кваліфікацію. Дотримання таких умов позитивно позначається на якості навчання, на вихованні спеціаліста високого рівня. До того ж, зв'язок з підприємствами надає педагогам можливість об'єктивно оцінити зміст навчання відповідно до вимог ринку праці конкретного регіону.

Висновки. Таким чином, наприкінці ХХ століття в країнах Східної Азії відбувається активне запровадження сучасних технологій навчання у процес підготовки майбутніх педагогів. У період переходу до нових економічних відносин підвищення кваліфікації педагогічних працівників розглядається як необхідна умова оволодіння сучасними технологіями виробництва. Реформування педагогічної освіти країн цього регіону відбувалося шляхом запровадження заходів щодо підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня педагогічних працівників, удосконалення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Характерними рисами, притаманними системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників розвинутих країн Східно-Азійського

регіону є: диверсифікація і гнучкість навчальних програм; урахування особливостей розвитку конкретного регіону для задоволення потреб регіонального ринку праці; активне заохочення громадських та недержавних організацій. Такі заходи забезпечили динамічний розвиток педагогічної освіти для прискореного переходу країн до нового інформаційного суспільства.

Література:

1. Пазюра Н.В. Особливості розвитку професійно-технічної освіти в Китаї (остання чверть XX століття): [монографія] Н.В Пазюра; / [за ред. Н.Г. Ничкало]. – К.: Альфа-ПК, 2009. – 260 с.
2. Distance education in the E-9 countries, the development and future of distance education programs in the nine high-population countries, UNESCO, Paris. – 2001 . – 68 p.
3. Elementary ICT curriculum for teacher training. UNESCO Institute for information technologies in education, 2002. – 75 p.
4. Farrell, Glen M. The development of virtual education: a global perspective. A study of current trends in the virtual delivery of education. Department for international development, London, UK. ED 432 668. The Commonwealth of learning, Vancouver, Canada, 1999. – 178 p.
5. Innovations and initiatives in teacher education in Asia and the Pacific region. Volume 1, 2. Comparative overview of fifteen countries. UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific, Bangkok, 1990. – 356 p.
6. Mobile learning for expanding educational opportunities/ Workshop Report. International workshop on Mobile learning for expanding educational opportunities (16-20 May 2005, Tokyo, Japan. ITC in education unit, UNESCO Bangkok, 2005 – 164 p.
7. Project on training of non-formal education personal. National workshop in China, Lao PDR and Viet Nam cum study visits. 23 November -8 December 1998. UNESCO Principal Regional Office for Asia and Pacific, Bangkok, 1999. – 45 p.
8. Teachers as lifelong learners: case studies of innovative in-service teacher training. Programmes in the E-9 countries. UNESCO, 1997. – 63 p.
9. Teacher education through distance learning: technology, curriculum, cost, evaluation. UNESCO, October 2001. – 43 p.

В статье рассматриваются опыт использования современных технологий обучения в институтах педагогического образования стран Восточной Азии в конце XX – начале XXI столетия в условиях перехода к новому этапу развития человечества – информационному обществу. Выявлены основные тенденции модернизации и адаптации методов обучения и содержания педагогического образования соответственно с потребностями информационного общества, а также особенности систем повышения квалификации педагогических работников в этих странах.

The article deals with the innovation in teacher education by implementing information and communication technology (ICT) in Asia and the Pacific region in its transition to the “Knowledge society”. It considers main trends in modernization and adaptation of new teaching methods and contents of teacher education programmes according to the needs of “Knowledge society”, peculiarities of in-service training.